

Р. М. Моторин,

доктор економічних наук,
професор кафедри статистики та економетрії,
Київський національний торговельно-економічний університет,
E-mail: ruslan.motoryn@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9344-2315>;

Т. М. Моторина,

кандидат економічних наук,
доцент кафедри статистики та демографії,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
E-mail: t.motoryna@i.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8344-4111>

Український слід на шляху розвитку Міжнародного статистичного інституту

Проаналізовано внесок українських учених у розвиток міжнародного статистичного інституту (МСІ, International Statistical Institute, ISI). До них віднесено тих, які народились або навчалися, або працювали тривалий час на території сучасної України. Висвітлена їхня участь у конгресах, публікаціях, робота на виборних посадах Міжнародного статистичного інституту та інші види діяльності. Коротко викладено історію діяльності МСІ за понад століття його існування. Весь період розвитку МСІ поділено на чотири етапи, враховуючи політичні умови, що впливали на участь наших учених у його діяльності: перший – від заснування (1885 р.) до 1917 р. (жовтневий переворот у Росії); другий – від 1917 р. до 1939 р. (початок Другої світової війни, перерва в роботі Міжнародного статистичного інституту до 1947 р.); третій – від 1947 р. (відновлення роботи МСІ) до 1991 р. (отримання Україною незалежності); четвертий – від 1991 р. і до теперішнього часу. Розглянуто роль у діяльності МСІ за виділеними авторами етапами обраних членів інституту з України, серед яких: на першому етапі – Ю. Янсон, І. Стрельбицький, М. Тройницький, І. Кауфман, І. Янжул, А. Рафалович, Д. Тімірязев; на другому етапі – М. Птуха; на третьому етапі – Б. Гнеденко, Ю. Линник; на четвертому етапі – А. Скороход, В. Королюк, В. Анісімов, Д. Сільвестров, Р. Моторин, В. Сімчера, О. Кукуш, О. Гладун, Ю. Мішура. Охарактеризовано діяльність як обраних, так і регулярних членів Міжнародного статистичного інституту. Доведено важливість досліджень зазначених науковців у розвитку міжнародної статистики. Акцентовано на пріоритетності низки робіт, виконаних українськими вченими. При цьому звернено увагу не лише на наукові здобутки вітчизняних статистиків, а й на їх практичну та педагогічну діяльність. Показано актуальність досліджень, які виконуються українськими вченими у теперішній час.

Ключові слова: міжнародна статистика, Міжнародний статистичний інститут, українські вчені, наукова діяльність, педагогічна робота, практична робота.

Вступ. Україна була і є країною з високим рівнем розвитку науки. Доказом цього є здобутки українських учених, визнані на міжнародному рівні. Важливо, щоб про ці здобутки знали не лише обмежене коло науковців.

Міжнародний статистичний інститут (МСІ) – одне з найстаріших наукових товариств у світі. Слід зазначити, що в історії Інституту важливу роль відіграли вчені українського походження. До них ми віднесли тих, які або народилися, або навчалися, або працювали тривалий період на території сучасної України. Під час підготовки статті використано доступні архівні матеріали МСІ, а також власний досвід участі авторів у роботі МСІ. Слід зазначити: ми не впевнені, що змогли знайти

повну інформацію про вчених з українським корінням, які брали участь у діяльності МСІ, бо певна частина архівних даних нам недоступна.

Увесь період розвитку міжнародного статистичного інституту поділено на чотири етапи, враховуючи ті політичні умови, які впливали на участь наших учених у діяльності МСІ:

- перший етап – від заснування (1885 р.) до 1917 року (жовтневий переворот у Росії);
- другий етап – від 1917 року до 1939 року (початок Другої світової війни, після чого мала місце перерва в роботі МСІ до 1947 року);
- третій етап – від 1947 року (відновлення роботи МСІ) до 1991 року (отримання Україною незалежності);
- четвертий етап – від 1991 року до теперішнього часу.

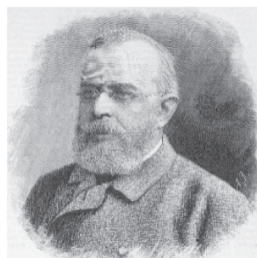
Діяльність Міжнародного статистичного інституту у 1885–1917 рр. МСІ є міжнародною професійною асоціацією, мета якої – удосконалення статистичних методів і сприяння їхньому узгодженому застосуванню у різних країнах.

Інститут був заснований у 1885 році. До цього, починаючи з 1853 року, йому передували Міжнародні статистичні конгреси. З ініціативи далекоглядного бельгійського статистика Адольфа Кетле (Adolphe Quetelet, 1796–1874 рр.) ці конгреси збиралися 9 разів, а їх кульмінацією стало заснування Міжнародного статистичного інституту. У роботі конгресів брали участь учені-статистики українського походження, такі як Ю. Янсон та І. Стрельбицький. У ті часи Російська імперія охоплювала території і народи таких сучасних незалежних країн, як Україна, Польща, Фінляндія та ін. Тому вчені-статистики, які проживали на цих територіях, були віднесені МСІ до Росії. У 1876 р. Міжнародний статистичний конгрес було розпущено.

Формальне поновлення міжнародної співпраці у галузі статистики відбулось у 1885 р. на Лондонській та Паризькій конференціях. З огляду на політичні суперечки, через що в 1876 р. було скасовано проведення чергового Міжнародного статистичного конгресу, нову організацію – Міжнародний статистичний інститут – вирішили створити на неурядовій основі. Зрозуміло, що після свого створення інститут намагався залучити до своєї роботи і національні статистичні організації, і керівників цих організацій – звичайно, на неофіційних засадах. Варто згадати про наполегливу роботу німецьких учених, особливо Ріхарда ван дер Боргта (Richard van der Borcht) – директора Рейхсдепартаменту зі статистики у Берліні, що завершилася створенням у 1913 р. Постійного бюро Міжнародного статистичного інституту у Гаазі. Це Бюро організовувало діяльність МСІ, керувало роботою його комісій. Окремий напрям становила видавнича діяльність, з 1916 р. Бюро видавало свій Міжнародний статистичний щорічник, а з 1923 р. – і Спеціальний бюлетень. Цим було започатковано низку перших міжнародних регулярних статистичних публікацій, в яких узагальнювалися різноманітні статистичні дані. Крім цього, МСІ спільно зі статистичним підрозділом Ліги Націй розпочав реалізацію міжнародних зіставлень статистичних показників на порівняльній основі (індекси фізичного обсягу промислової продукції, національного доходу, а також низки натуральних показників виробництва і характеристик населення). Але переважна частина статистичних матеріалів, що публікувалися, у той період була лише простим зведенням матеріалів, отриманих від окремих країн.

Перша сесія МСІ (тепер вона називається Світовим статистичним конгресом) відбулася в Римі у 1887 р. Ці заходи стали регулярними, вони проходилися що два роки до зустрічі в Празі 1938 р., яку було скасовано на другий день через загрозу війни. Членами МСІ на той час були вчені українського походження – Ю. Янсон, І. Стрельбицький, М. Тройницький, І. Кауфман, І. Янжул.

Янсон Юлій Едуардович (Juli Eduardowitch Jahnson¹), обраний член МСІ (1885 р.).

Ю. Янсон народився 15 (27).10.1835 р. у Києві, навчався в Імператорському університеті Св. Володимира в Києві. Спершу вступив на Медичний факультет університету, але потім перевівся на історико-філологічний (де тоді викладалася статистика); закінчив навчання у 1855 р. із золотою медаллю. У 1856 р. став учителем у першій Київській гімназії.

У 1871 р. він блискуче захистив дисертацію під назвою “Напрями в науковій обробці моральної статистики”. Об’єктом робіт Ю. Янсона був Південно-Західний край (сучасна територія України), хлібну справу в якому він відобразив з науковою ґрунтовністю у кількох працях. У 1885 р. обраний членом МСІ, був членом Статистичного товариства Парижа. Автор робіт з теорії та історії статистики.

Стрельбицький Іван Опанасович (Ivan Afanovitch Strelbitsky), обраний член МСІ (1885 р.).

І. Стрельбицький народився 18 (30).01.1828 р. у с. Голінці Лохвицького повіту Полтавської губернії (нині Роменський район Сумської області). Закінчив школу землемірів при 1-й Київській гімназії, що діяла при університеті Св. Володимира. З 1865 р. Іван Опанасович служив у Військово-топографічному управлінні Генштабу, де займався картографією. Брав участь в укладанні “Нового атласу усіх частин світу”, що вийшов 1868 р. На Міжнародному статистичному конгресі в Парижі (1875 р.) йому було присуджено медаль за десятиверстову карту. У 1877 р. І. Стрельбицький призначений редактором мап. Згодом, після виходу франкомовної праці “Поверхня Європи”, генерал-лейтенант І. Стрельбицький був обраний Лондонським конгресом зі статистики у дійсні члени МСІ, оскільки у XIX сторіччі вчені поєднували географію та статистику.

¹ Зазначимо, що тут і далі французька транслітерація прізвищ, імен, по батькові подається за даними архіву МСІ [1].

Тройницький Микола Олександрович (Nicolai Alexandrowich Troinitsky), обраний член МСІ (1885 р.).

М. Тройницький народився 23.07 (04.08).1842 р. в Одесі. Освіту здобув у Олександрівському ліцеї. Державну службу розпочав у 2-му відділенні Власної Його Імператорської Величності канцелярії. У 1883 р. призначений дирек-

тором Центрального статистичного комітету Міністерства внутрішніх справ. У 1885 р. брав участь у Лондонському ювілей статистичного товариства, а також у розробленні статуту й організації Міжнародного статистичного інституту. Він також брав участь у засіданнях МСІ: у 1887 р. – у Римі, в 1889 р. – у Парижі, потім – у Відні, Берні, Будапешті, Копенгагені та Берліні. М. Тройницький організував проведення сесії МСІ у Санкт-Петербурзі (1897 р.). У 1897–1913 рр. М. Тройницький – віцепрезидент МСІ, член Статистичного товариства Парижа.

На 2-й сесії МСІ у Парижі М. Тройницький виступив з доповіддю “Про методи перепису земельної власності в Росії”, опублікованій у бюлетені МСІ від 01.01.1889 р. [2]. У той час публікації МСІ були переважно французькою мовою.

На 6 сесії МСІ в Санкт-Петербурзі (19.08.1897 р.) він зробив доповідь на пленарному засіданні на тему “Загальний перепис населення Російської імперії 27 січня 1897” [3], а на 11-й сесії МСІ (29.08.1907 р., Копенгаген, Данія) – на тему “Спількування на прийомі у короля” [4].

Кауфман Іларіон Ігнатійович (Ilarion Ignatievich Kauffman), обраний член МСІ (1885 р.).

І. Кауфман народився в Одесі 05 (17).07.1847 р. Закінчив Харківський університет і вступив на державну службу в 1870 р. Праці І. Кауфмана головним чином стосуються проблем валюти та позик, особливо державних бор-

гів. Дослідження І. Кауфмана вперше опубліковані у “Часовику” (серія II). Ці праці, зокрема “Статистика державних фінансів Росії в 1862–1884” (Санкт-Петербург, 1886 р.), містять багато цінних матеріалів з історії російських фінансів. Серед інших його творів слід назвати такі: “Теорія коливання цін” (“Теорія коливання цін”), Харків, 1867 р.; “К учению о деньгах и кредите” (“До вчення про гроші та кредит”), 1868 р.; “Статистика русских банков” (“Статистика російських банків”), СПб., 1872–1876 рр.; “Кредитные билеты, их упадок и восстановление” (“Кредитні білети, їх падіння та

відновлення”), 1888 р.; “Вексельные курсы России за 50 лет, 1841–90” (“Вексельні курси Росії за 50 років, 1841–90”), 1892 р. Опублікував ряд статей у журналі “Вестник Европы” (1872–1885 рр.).

З 1893 року І. Кауфман – професор статистики Санкт-Петербурзького Імператорського університету. П'ятнадцять років був членом правління Поміщицького банку, а в 1904 р. – членом дирекції Імператорського банку в Санкт-Петербурзі. Також був членом Статистичного товариства Парижа.

Артур Германович Рафалович (Arthur Raffalovitch), обраний член МСІ (1897 р.).

А. Рафалович народився в Одесі 23.06 (05.07).1853 р. у родині багатого єврейського купця. Дитиною разом з батьками переїхав до Парижу, де прожив більшу частину свого життя й помер 24.12.1921 р.

У різні часи він був особистим секретарем графа Шувалова, фінансовим редактором Journal des Débats, головою Російської торгової палати в Парижі, комерційним аташе російського імператорського посольства в Парижі та фінансовим агентом російської держави в Лондоні. За прем'єрства С. Вітте був радником Державної ради імператорської Росії.

А. Рафалович зробив доповідь на 9-й сесії МСІ (1903 р., Берлін, Німеччина) на засіданні комісії з відшкодування митних платежів на тему “Примітка щодо відмінностей, що спостерігаються між цінами внутрішнього та зовнішнього ринку в Сполучених Штатах і Німеччині” [5] та на пленарному засіданні – на тему “Питання покладення митних платежів на споживача та промисловість” [6].

На пленарному засіданні 11-ї сесії МСІ (29.08.1907 р., Копенгаген, Данія) А. Рафалович зробив доповідь на тему “Розвиток словника загально-статистичних термінів” [7]. На 12-й сесії МСІ (1909 р., Париж, Франція) – доповідь від імені Преміальної комісії сільського господарства, промисловості, торгівлі та судноплавства, а також на тему “Статистика премій і субсидій” [8]. А. Рафалович також був членом Статистичного товариства Парижа.

Янжул Іван Іванович (Ivan Ivanovich Ianschul), обраний член МСІ (1891 р.).

І. Янжул, український економіст і статистик, діяч народної освіти, народився 23.05 (02.06).1846 р. у селі Янжулівка Васильківського повіту Київської губернії. Походить з українського шляхетського роду. У 1864–1869 рр. навчався на юридичному факультеті Московського університету, курс фінансового права. У 1865–1866 роках

він почав знайомитися з політичною економією Дж Мілля і з соціальною фізикою А. Кетле, зокрема вирішив перевірити закономірності соціальних явищ на місцевих метричних книгах. Був прихильником історичної школи в політичній економії. Стажувався в Лейпцизькому, Гейдельберзькому та Цюрихському університетах (1872–1873 рр.), працював над дисертацією в бібліотеці Британського музею в Лондоні. У 1874 році захистив у Московському університеті магістерську дисертацію на тему “Досвід дослідження англійських непрямих податків: акциз”. Як прихильник державного соціалізму, І. Янжул стверджував, що державне втручання в економіку, особливо через митну та податкову політику, означає реалізацію соціалізму. І. Янжул працював у багатьох помірковано ліберальних журналах.

Тімірязев Дмитро Аркадійович (Dmitri Arkadewich Timiriazev), обраний член МСІ (1895 р.).

Д. Тімірязев народився у 1837 р. Після закінчення Київського університету Св. Володимира направлений до Департаменту мануфактури та внутрішньої торгівлі. Займався організацією Всесвітніх виставок. У 1878 р. призначений

чиновником з особливих доручень Міністерства фінансів, завідував фінансовою статистикою, був редактором “Покажчика розпоряджень” та “Щорічника міністерства фінансів”. Призначений членом ради міністерства фінансів, вів переговори щодо торгових договорів із Туреччиною (1884 р.), Румунією (1886 р.) та Сербією (1892 р.). 1883 р. під його редакцією вийшов “Історико-статистичний огляд промисловості в Росії”. Наприкінці життя працював у редакції журналу “Сын Отечества”. З утворенням у 1894 р. Міністерства землеробства та державного майна Д. Тімірязева призначено членом ради цього міністерства, керуючим відділом сільської економії та статистики.

Рішуче критикував систему збирання первинних статистичних даних про промисловість, захищав інтереси сільського господарства та кустарних промислів, виступав як противник ультрапротекціонізму. Д. Тімірязев був членом Російського географічного товариства, членом-кореспондентом Вільного економічного товариства промисловості.

Д. Тімірязев зробив дві доповіді на 6-й сесії МСІ (1897 р., Санкт-Петербург, Російська імперія), а саме: 1) Уніфікація обліку статистики врожаю; 2) Вплив падіння цін на товари на рух міжнародної торгівлі [9]. На 7-й сесії МСІ (1899 р., Християнія, нині Осло, Норвегія) він зробив доповідь на тему “Книги про стан сільського господарства в Норвегії” французькою мовою [10].

Діяльність Міжнародного статистичного інституту у 1917–1939 рр. Після жовтневого перевороту 1917 р. участь учених із України в діяльності Міжнародного статистичного інституту майже припинилась аж до 1930 р. Єдиним таким представником України (за архівними даними МСІ, знайденими авторами за період 1917–1939 рр.) став М. Птуха.

Птуха Михайло Васильович (Michel Vasilovich Ptoukha), обраний член МСІ (1929 р.).

М. Птуха – видатний український статистик і демограф, економіст, організатор науки, засновник Інституту демографії АН УРСР, дійсний член АН УРСР (1920 р.), член-кореспондент АН СРСР (1943 р.), заслужений діяч науки СРСР (1944 р.). Він

народився 07.11.1884 р. у м. Остер, Чернігівська область, у 1910 р. закінчив юридичний факультет Санкт-Петербурзького Імператорського університету, з 1913 р. – приват-доцент університету. В 1914–1915 рр. поглиблював знання у Берліні та Лондоні. У 1918 р. повернувся в Україну, де заснував (1918 р.) і до 1938 р. очолював Інститут демографії (з 1934 – Інститут демографії і санітарної статистики) АН УРСР. М. Птуха – автор понад 80 наукових праць з теоретичної та прикладної демографії, загальної теорії статистики, історії вітчизняної та світової статистики. Його висновки з досліджень плідності, шлюбності та смертності (смертність немовлят, сумарні таблиці смертності) тих часів увійшли у світову науку. У 1930-х роках М. Птуху було кілька разів заарештовано. Більшовицьке керівництво СРСР намагалося приховати катастрофічні наслідки політики Голодомору, тому реальні дані населення перепису 1937 р. були для комуністів небажаними.

М. Птуха зробив доповідь на 19-й сесії МСІ (1930 р., Токіо, Японія) на тему “Населення України до 1960 року” [11].

Діяльність Міжнародного статистичного інституту у 1947–1991 рр. У період 1939–1947 рр. через загрозу початку війни та її подальшого перебігу МСІ фактично не функціонував. Наступна сесія МСІ відбулась у Нью-Йорку. Стюарт Райс (президент МСІ, 1947–1953 рр.), який був основним організатором сесії, мав амбітну мету адаптувати МСІ до нової ери. Він зазначав, що МСІ майбутнього слід розглядати як більш всеосяжний, ніж єдине суспільство обраних членів, яким він був у минулому. З усіх боків виникає нова залежність від статистики та статистиків. Україн не обхідним є світове лідерство в цій галузі [12].

До Другої світової війни МСІ намагався вплинути на урядові статистичні агентства, сприяючи співпраці та заохочуючи узгодженість у статисти-

тичних визначеннях і збиранні даних. Але цю роль в основному взяла на себе новостворена Організація Об'єднаних Націй. Місія МСІ була змінена у 1947 р., щоб підкреслити міжнародне спілкування між статистиками, а не між урядами, і підтримати міжнародне просування й поширення досліджень, а також практики статистики. Це значною мірою залишається місією МСІ до сьогодні.

Іншою важливою зміною, запровадженою в 1947 р., стала ідея секцій (тепер їх називають асоціаціями) МСІ. Хоча перша секція була офіційно прийнята лише в 1957 році, плоди цього далекосяжного нововведення очевидні сьогодні в діяльності семи асоціацій, які охоплюють широкий спектр дисциплін статистичної науки і практики. Ця зміна означала появу професійного товариства нового типу, яке сприяло міжнародному спілкуванню між групами осіб зі спільними інтересами. МСІ мав бути організаційним ключем до міжнародної статистики; він не претендував на те, щоб охопити всю міжнародну статистику.

МСІ постійно розвивається, щоб відповідати змінам у професії та потребам статистичного співтовариства. Нова система управління була прийнята в 1979 р. і передбачала виборні Раду та Виконавчий комітет, що складається з обраного президента та віцепрезидентів. Президенти асоціацій є частиною Ради та представлені в керівництві МСІ. На 45-й сесії в 1985 р. в Амстердамі була прийнята декларація професійної етики, додатково переглянута в 2011 р., щоб відповісти на останні виклики.

Після відновлення роботи МСІ в 1947 році українські вчені-статистики активно впливали на розвиток міжнародної статистики. Тут треба відмітити роботи вчених-статистиків Б. Гнеденка та Ю. Линника.

Гнеденко Борис Володимирович (Boris Gnedenko), обраний член МСІ (1960 р.).

Б. Гнеденко народився 01.01.1912 р. у м. Симбірськ. Відомий математик, статистик, академік НАН України, лауреат премії імені П. Чебишева. Загальна кількість його опублікованих наукових праць становить близько тисячі. Один із розробників двох нових напрямів прикладних наукових досліджень – теорії масового обслуговування та використання математичних методів у сучасній медицині. У 1945 р. Академія наук Української РСР обрала Б. Гнеденка своїм членом-кореспондентом і направила його до Львова, де він відновлював Львівський університет і організовував установи Академії наук УРСР (1945–1950 рр.). У Львові Б. Гнеденко читав різноманітні курси: математичний аналіз, варіаційне числення, тео-

рію аналітичних функцій, теорію ймовірностей, математичну статистику та ін. Йому вдалося довести в остаточному формулюванні локальну граничну теорему для незалежних, однаково розподілених ґратчастих доданків (1948 р.). Також у Львові розпочалися дослідження з непараметричних методів статистики, була закінчена робота над підручником “Курс теорії ймовірностей” (перше видання – 1949 р.) і монографією “Граничні розподіли для сум незалежних випадкових величин”. У 1953–1954 рр. Б. Гнеденко очолює Інститут математики АН УРСР та починає організовувати створення Обчислювального центру при АН УРСР.

Линник Юрій Володимирович (Yuri Linnik), обраний член МСІ (1962 р.).

Ю. Линник народився 26.12.1914 р. (08.01.1915 р.) у м. Біла Церква, Київська губернія). Сфери його наукових розвідок – математика, статистика, теорія ймовірності, теорія чисел. Академік АН СРСР (1964 р.).

Здобув освіту та працював у Ленінградському державному університеті та інституті математики. Основні результати стосуються теорії чисел та теорії ймовірностей, де ним створені потужні методи дослідження адитивних проблем у теорії чисел, теорії перевірки складних гіпотез, граничних теорем та ін. Випустив серію монографій, присвячених згаданим питанням. Почесний член Лондонського математичного товариства (1967 р.), іноземний член Шведської королівської академії наук (1971 р.).

Міжнародний статистичний інститут (1991 р. – по теперішній час). Статут і положення МСІ були суттєво переглянуті на 58-му Всесвітньому статистичному конгресі (2011 р., Дублін, Ірландія), зокрема там була створена нова категорія регулярного членства МСІ, відкритого для всіх, хто цікавиться місією Інституту. Основна мета цього нового членства полягає в залученні молодих членів і збільшенні представництва з країн, що розвиваються. Також відбулися зміни в керівній структурі МСІ (замість трьох стало чотири віцепрезиденти), прийнято англійську мову як офіційну (до цього часу офіційними мовами МСІ були англійська і французька) та запроваджено використання електронного голосування. Зазначимо також, що починаючи з цього часу сесії МСІ почали називатися конгресами.

У 1991 році Україна стала незалежною країною. Українськи вчені-статистики значно активізувалися в міжнародній діяльності, зокрема представляли свою країну в роботі МСІ. Насамперед треба відмітити роботи В. Королюка та А. Скорохода.

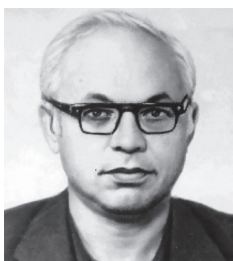
Королук Володимир Семенович (Volodymyr Korolyuk), обраний член МСІ (1991 р.).

В. Королук, український математик і статистик, народився 19.08.1925 р. у Києві. 1947 р. вступив до Київського державного університету імені Тараса Шевченка на третій курс механіко-математичного факультету, який закінчив у 1950 р. (два перші курси він закінчив заочно при Харківському університеті, перебуваючи на військовій службі), а потім – аспірантуру Інституту математики НАН України (1954 р.). Доктор фізико-математичних наук (1964 р.), професор (1965 р.), член-кореспондент НАН України (1967 р.), академік НАН України (1976 р.). Пішов із життя у 2020 р.

Автор понад 350 наукових праць, серед яких понад 20 монографій. Основні праці – з теорії ймовірностей та математичної статистики, методів програмування, уточнення граничних теорем для задач випадкових блукань з границями; розвинув метод випадкових блукань для внесення розподілів статистики.

Скороход Анатолій Володимирович (Anatoliy Skorokhod), обраний член МСІ (1991 р.).

Учений зі світовим ім'ям, український математик і статистик А. Скороход народився 10.09.1930 р. в м. Нікополь, УРСР (нині Дніпропетровська область, Україна). Закінчив у 1953 р. Київський державний університет імені Тараса Шевченка, маючи на своєму рахунку п'ять наукових праць, три з яких були опубліковані у провідних журналах СРСР, і працював в університеті у 1957–1964 рр. Згодом до 2002 р. працював в Інституті математики НАН України. З 1993 р. він – професор Мічиганського державного університету в США, був членом Американської академії мистецтв і наук з 2000 р., академіком Національної академії наук України з 1985 року до смерті в 2011 році.

Скороход є автором понад 450 наукових праць, у тому числі понад 40 монографій і книг. Багато термінів і понять носять його ім'я, зокрема теорема вкладення Скорохода, інтеграл Скорохода, теорема про зображення Скорохода, проблема Скорохода.

Анісімов Володимир Владиславович (Vladimir Anisimov), обраний член МСІ (1992 р.).

В. Анісімов – математик, статистик, доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент НАН України (з 1995 р.), академік

Академії наук вищої школи України (з 1993 р.), член Міжнародного товариства Бернуллі (з 1993 р.), Інституту математичної статистики США (з 1993 р.), Королівського статистичного товариства Великої Британії (з 2002 р.).

Народився 07.03.1947 р. у м. Київ, 1969 р. закінчив механіко-математичний факультет Київського державного університету імені Тараса Шевченка, 1970 р. – аспірантуру при кафедрі теорії ймовірностей та математичної статистики. Достроково захистив кандидатську дисертацію “Граничні теореми для ланцюгів Маркова та напівмарковських процесів у схемі серій”, а 1975 р. – докторську дисертацію “Граничні теореми для випадкових процесів та їхнє застосування до процесів з дискретною компонентою”. Працював у Київському державному (з 1994 р. – національному) університеті імені Тараса Шевченка: асистент (1969–1970 рр.), старший викладач (1970–1974 рр.), доцент (1974–1978 рр.), професор кафедри комп'ютерних наук та систем (1978 р.). У 1978 р. заснував та до 1998 р. очолював кафедру прикладної статистики та завідував лабораторією ймовірно-статистичних методів факультету кібернетики КНУ. З 1998 працював на посаді професора (1998–2000 рр.), провідного наукового співробітника (2000–2002 рр.) цієї кафедри. У 1998–2002 рр. також професор Білкенського університету (м. Анкара, Туреччина). Від 2002 р. – директор, з 2010 р. – старший директор статистичного науково-дослідницького відділу фармацевтичної корпорації “ГлаксоСмітКлайн” (GlaxoSmithKline, Велика Британія).

Напрями наукових інтересів – статистика випадкових процесів, теорія стохастичних систем, теорія систем масового обслуговування, теорія надійності, стохастична оптимізація, прикладна статистика. В. Анісімов увів та дослідив новий клас стохастичних процесів – процеси з перемиканнями. Він є автором теорії асимптотичного зниження вимірності та укрупнення станів широкого класу стохастичних систем з перемиканнями.

В. Анісімов зробив доповідь на 54 сесії МСІ (2003 р., Берлін, Німеччина) на тему “Аналіз часу набору та оптимальний дизайн у багатоцентрових клінічних дослідженнях із випадковим набором” [13].

Сільвестров Дмитро Сергійович (Dmitrii Silvestrov), обраний член МСІ (1993 р.).

Український і шведський математик, спеціаліст зі стохастичного аналізу Д. Сільвестров народився 14.12.1947 р. в Москві в родині військового. Переїхав до Києва у 15-річному віці. У 1964–1968 рр. навчався на механіко-математичному факуль-

теті (кафедра теорії ймовірностей) Київського державного університету імені Тараса Шевченка, пізніше – там же в аспірантурі. У 1970 р. захистив кандидатську, а в 1973 р. (у віці 25 років!) – докторську дисертацію, тривалий час був одним із наймолодших докторів фізико-математичних наук СРСР. Працював у Київському державному університету імені Тараса Шевченка, університетах Умео та Люлео (Швеція), Турку (Фінляндія), Єрусалиму (Ізраїль) та Вестеросу (Швеція). Організатор численних українсько-скандинавських наукових конференцій та робочих зустрічей. Ініціатор та безпосередній учасник розвитку в Україні навчальних університетських програм економіко-математичного характеру. Нині – професор Мелардаленського університету, проживає у Стокгольмі.

Основними напрямками досліджень є стохастичні процеси, актуарна та фінансова математика, математичне моделювання стохастичних систем, статистичне, актуарне та фінансове програмне забезпечення. Автор 15 книг та понад 160 наукових праць. Д. Сільвестров був організатором секції на 52-й сесії МСІ (1999 р., Хельсінкі, Фінляндія), а також зробив доповідь на 58-му конгресі МСІ (2011 р., Дублін, Ірландія) на тему “Оптимальні алгоритми зупинки для опціонів американського типу” [14].

Моторин Руслан Миколайович (Ruslan Motorin), обраний член МСІ (1998 р.).

Р. Моторин народився в Киргизії 11.03.1949 р. у родині українських переселенців. У 1973 р. закінчив з відзнакою Київський інститут народного господарства імені Д. С. Коротченка (КІНГ, з 1997 р. – КНЕУ) за спеціальністю “статистика”. Працював у Центральному статистичному управлінні УРСР (1973 р.), потім навчався в аспірантурі КІНГ за цією спеціальністю, захистив кандидатську дисертацію (1980 р.) і докторську дисертацію (1998 р.) на тему “Методологічні основи переходу макроекономічної статистики України на міжнародні стандарти”. Працював на кафедрі статистики КІНГ (КНЕУ) у 1976–2005 рр. на посадах асистента, старшого викладача, доцента, професора, завідувача кафедри. З 2005 р. працював в Українському державному університеті економіки і фінансів, об’єднаному в 2016 р. з Київським національним торговельно-економічним університетом. Крім цього, у 2007–2019 рр. працював в Університеті “Люблінська політехніка” (м. Люблін, Польща) на посаді професора.

Загальна кількість наукових праць – понад 170, у т. ч. опублікованих за кордоном англійською та польською мовами. Видав чотири підручники, в т. ч. “Міжнародна статистика. Організація та методологія”.

Р. Моторин є упорядником від України, відповідальним за українську мову у багатомовному глосарії статистичних термінів МСІ, де подано понад 3500 статистичних термінів, перекладених 31 мовою. Він виконує функції національного координатора України від Міжнародної асоціації зі статистичної освіти.

Р. Моторин зробив доповідь на 52-й сесії МСІ (1999 р., Хельсінкі, Фінляндія) на тему “Навчання міжнародної економічної статистики: досвід України” [15]; на 53-й сесії МСІ (2001 р., Сеул, Південна Корея), де він керував секцією, – на тему “Викладання економічної статистики та Інтернет (на прикладі України)” [16], на 54-й сесії МСІ (2003 р., Берлін, Німеччина) – на тему “Розвиток предмета «Економічна статистика» в університетах України” [17], на 56-й сесії МСІ (2007 р., Лісабон, Португалія) – на тему “Методи статистичного прогнозування макроекономічних показників (на прикладі економіки України)” [18], на 58-му конгресі МСІ (2011 р., Дублін, Ірландія) – на тему “Упровадження міжнародного стандарту «Статистика державних фінансів» у практиці країн, що розвиваються (на прикладі України)” [19], на 60-му конгресі МСІ в Ріо-де-Жанейро – на тему “Впровадження міжнародного стандарту SNA 2008 в українську статистичну практику” [20].

Р. Моторин організував проведення однієї з пленарних сесій 61-го конгресу МСІ (2017 р., Марракеш, Марокко) на тему “Викладання економічної статистики: минуле, теперішнє майбутнє”, де виступив з доповіддю, присвяченій викладанню економічної статистики в Україні (наразі немає можливості посилатися на цю публікацію, оскільки на сторінці Conference Proceedings сайту МСІ (<https://www.isi-web.org/publications/proceedings>) посилання на саме цей конгрес є неактивним). На 62-му конгресі МСІ (2019 р., Куала Лумпур, Малайзія) він виступив з доповіддю на тему “Перспективи розвитку вищої освіти на основі технології Big Data” [21], а також підготував виступ-постер на тему “Використання даних національних рахунків у міжнародних порівняннях показників динаміки та структури ВВП (на етапі виробництва)”.

На віртуальному 63-му конгресі МСІ (2021 р.) Р. Моторин зробив доповідь у режимі онлайн на тему “Вплив Covid-19 на структуру ВВП за видами економічної діяльності (приклад України)” [22].

Сімчера Василь Михайлович (Vassili Simtchera), обраний член МСІ (2001 р.).

В. Сімчера народився 26.02.1940 р. у Закарпатській області у родині залізничника. У 1961 р. закінчив Львівський торговельно-економічний інститут, потім у 1965 р. – аспірантуру Інституту

економіки світової соціалістичної системи Академії наук СРСР (Москва), де захистив кандидатську дисертацію. Розпочав роботу науковим співробітником зазначеного Інституту, потім працював у Центральному економіко-математичному інституті АН СРСР, далі – завідувачем сектору НДІ статистики. 1975 р. захистив докторську дисертацію (за методологією багатовимірних міжнародних зіставлень); з 1976 р. – професор Московського інженерно-економічного інституту. У 1983–2000 рр. – завідувач кафедри статистики Всесоюзного заочного фінансово-економічного інституту. У 2000–2010 рр. – директор НДІ статистики Держкомстату Росії, заступник голови Науково-методологічної Ради Держкомстату Росії, з 2002 р. – віце-президент Російської академії економічних наук.

У 2007 році Міжнародним біографічним центром (Кембридж, Велика Британія) його додано до каталогу “2000 видатних інтелектуалів 21-го століття” (2000 Outstanding Intellectuals of the 21st Century).

В. Сімчера зробив доповідь на 54-й сесії МСІ (2003 р., Берлін, Німеччина) на тему “Історичні часові ряди: російські приклади” [23], а також був одним з організаторів 61-го конгресу МСІ (2017 р., Марракеш, Марокко). Він організував проведення однієї з пленарних секцій зазначеного конгресу на тему “Фальсифікації в соціально-економічній статистиці та методи протидії”, а також однієї з пленарних секцій 62-го конгресу МСІ (2019 р., Куала Лумпур, Малайзія) на тему “Якість великих даних сьогодні більше, ніж проблема” (огляд із рекомендаціями).

Кукуш Олександр Георгійович (Alexander Kukush), обраний член МСІ (2004 р.)

О. Кукуш – український математик, статистик, доктор фізико-математичних наук, професор кафедри математичного аналізу механіко-математичного факультету Київського університету імені Тараса Шевченка. Область математичних досліджень – математична статистика, прикладна статистика, фінансова математика.

Народився 23.05.1957 р. у Києві. У 1979 році закінчив механіко-математичний факультет Київського національного університету, потім аспірантуру кафедри математичного аналізу Київського університету. У 1982 р. захистив кандидатську дисертацію “Слабка збіжність мір і збіжність моментів у нескінченновимірних просторах”, у 1995 р. – докторську дисертацію “Асимптотичні властивості оцінок нескінченновимірних параметрів випадкових процесів”.

Заступник головного редактора журналу “Theory of Probability and Mathematical Sta-

tistics”, член редколегії журналу “Modern Stochastics: Theory and Applications”. Рецензує та реферує статті для міжнародних журналів, зокрема “Mathematical Reviews” та “Zentralblatt für Mathematik”. Член Американського математичного товариства, член Київського математичного товариства.

О. Кукуш зробив доповідь на 53-й сесії МСІ (2001 р., Сеул, Республіка Корея) на тему “Порівняння асимптотичних коваріаційних матриць трьох оцінювачів у нелінійній регресії з помилками” [24], а також доповідь на 58-му конгресі МСІ (2011 р., Дублін, Ірландія) на тему “Оцінки максимальної ймовірності в статистичній моделі повідомлень про стихійні катастрофи” [25]. Був керівником спеціальної секції “Вимірювання помилки моделей” на 59-му Всесвітньому статистичному конгресі МСІ (25–30.08.2013 р., Гонконг).

Гладун Олександр Миколайович (Oleksandr Gladun), обраний член МСІ (2007 р.)

О. Гладун народився 12.03.1956 р. у м. Шостка Сумської області. 1979 року закінчив інженерно-економічний факультет, а 1984 року – аспірантуру Київського інституту народного господарства зі спеціальності “Статистика”. 1985 р. захистив кандидатську дисертацію. У 2003 р. йому надано вчене звання “старший науковий співробітник” за спеціальністю “Статистика”. У 2009 році захистив докторську дисертацію на тему “Методологічні засади формування вибірових сукупностей населення у системі державної статистики України”.

Працював в Інституті управління народним господарством (1984–1986 рр.), Науково-дослідному інституті статистики (1986–1990 та 1996–2004 рр.), Держкомстаті (Мінстаті) України (1990–1996 рр.). З 2004 року працює в Інституті демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, нині – заступник директора з наукової роботи Інституту, член-кореспондент НАН України.

За час наукової діяльності був керівником та безпосереднім виконавцем наукових тем з питань демографічної статистики, Всеукраїнського перепису населення 2001 року, вибірових обстежень населення, статистики праці, умов життя домогосподарств, багатовимірної моделювання. Брав участь у реалізації міжнародних проєктів із соціально-демографічної та статистичної проблематики. За виконання робіт, пов'язаних зі здійсненням Всеукраїнського перепису населення 2001 року, О. Гладуна у 2003 році було нагороджено Грамотою Президента України.

Член Міжнародної асоціації статистиків з обстежень, Міжнародної організації наукового до-

слідження населення. О. Гладун зробив доповідь на 54-й сесії МСІ (2003 р., Берлін, Німеччина) на тему “Гармонізація програм статистичних спостережень при проведенні вибірових обстежень домогосподарств в Україні” [26].

Мішура Юлія Степанівна (Yuliia Mishura), обраний член МСІ (2012 р.)

Ю. Мішура народилася 26.12.1952 р. у Києві. Вона – відомий математик, статистик, доктор фізико-математичних наук, професор. Її наукові інтереси – теорія ймовірностей, математична статистика, теорія випадкових процесів,

актуарна та фінансова математика. Співредакторка журналу (разом з професором К. Кубілюсом) “Modern Stochastics: Theory and Applications” (Вільнюс, Литва), головний редактор журналу “Теорія ймовірностей і математична статистика” (Київ), член редколегії журналів “Stochastics: An International Journal of Probability and Stochastic Processes”, “Statistics and Probability Letters”, “Statistical Inference for Stochastic Processes”, “Lithuanian Journal of Statistics”. Академік Академії наук вищої школи України.

Як вже відмічалось вище, на 58 конгресі МСІ (2011 р., Дублін, Ірландія) була створена нова категорія регулярного членства. Отже, наразі МСІ має два типи членства:

1) регулярний (Regular) член МСІ – для всіх, хто поділяє цінності та цілі МСІ;

2) обраний (Elected) член МСІ – для осіб, які поділяють цінності та цілі МСІ і зарекомендували себе у статистичній кар’єрі.

Для того, щоб отримати статус регулярного члена МСІ, достатньо подати заяву; для отримання статусу обраного члена МСІ необхідно пройти процедуру відбору, де кандидати мають отримати рекомендації від трьох обраних членів МСІ (спочатку було п’ятьох, причому одного – зі своєї країни).

У різні роки регулярними членами МСІ від України були Оксана Чорна, Яков Карчев, Тетяна Кобилянська, Тетяна Моторина, Марина Огай, Олександр Осауленко, Катерина Приходько, Костянтин Ральченко, Володимир Саріогло, Антон Юрченко-Титаренко, Надія Ющенко та інші українські статистики.

Важливим досягненням молодих українських статистиків стало отримання в 2005 році Мариною Огай, співробітницею Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухі НАН України, нагороди МСІ імені Яна Тінбергена та Кокрена / Хансена за працю на тему “Методологічні підходи до підвищення достовірності оцінок рівня бідності регіонів України”, з якою вона виступила на 55-й сесії МСІ (11.04.2005 р., Сідней, Австралія) [27].

Володимир Саріогло взяв участь у 56-й сесії МСІ (2007 р., Лісабон, Португалія), де виступив із доповіддю “Оцінка малих територій у державній статистиці України: актуальність, досвід та перспективи” [28]. Також у діяльності різних секцій цієї сесії взяли участь такі українські статистики:

– Наталія Ващаєва із доповіддю “Особливості побудови вибірки ефективного дизайну для обстеження навчальних закладів України” [29];

– Ольга Лиса із доповіддю “Підходи до непрямого оцінювання в обстеженні робочої сили в Україні” [30];

– Марина Огай із доповіддю “Методологічні підходи до оцінки якості послуг, що надаються на муніципальному рівні” [31];

– Ганна Терещенко із доповіддю “Статистичне об’єднання даних про безробіття для різних державних обстежень домогосподарств в Україні” [32].

У 2017 р. Костянтин Ральченко взяв участь у 61-му Всесвітньому статистичному конгресі (Марракеш, Марокко), де виступив із доповіддю “Оцінка параметра дрейфу на основі дискретних спостережень стохастичного диференціального рівняння, керованого дробовим броунівським рухом” (вище було зазначено про неможливість посылитися на цю публікацію, оскільки на сторінці Conference Proceedings сайту МСІ посилання на саме цей конгрес є неактивним). Також він взяв участь у триденному міні-курсі “Байєс на практиці для початківців” (Practical Bayes for Beginners).

У 2021 р. через пандемію COVID-19 в онлайн-режимі відбувся 63-й Всесвітній статистичний конгрес, в якому взяла участь Т. Кобилянська.

Участь українських статистиків у роботі асоціацій Міжнародного статистичного інституту. Наступний напрям діяльності членів МСІ – це участь у роботі її асоціацій. У 1947 році, як вже зазначалося вище, була запроваджена ідея секцій (тепер їх називають асоціаціями) МСІ. Нині їх налічується сім (табл. 1, [33], станом на 05.02.2023 р.).

Асоціації МСІ мають власну структуру управління, конференції, журнали, проводять конференції та інші заходи. МСІ та його асоціації тісно співпрацюють, щоб задовольнити потреби міжнародної статистичної спільноти.

Українські статистики беруть активну участь в роботі цих асоціацій. Так, В. Анісімов є членом Міжнародного товариства Бернуллі, О. Гладун – Міжнародної асоціації статистиків з проблем обстежень, Р. Моторин – Міжнародної асоціації офіційної статистики та Міжнародної асоціації статистичної освіти.

На конференції Міжнародної асоціації статистичної освіти ICOTS 6 (2002 р., Кейптаун, ПАР) Р. Моторин зробив доповідь на тему “Викладання системи національних рахунків – український досвід” [34]. У 2010 р. на конференції цієї асоціації

Асоціації Міжнародного статистичного інституту

Рік заснування	Назва асоціації
1973	Міжнародна асоціація статистиків з проблем обстежень (International Association of Survey Statisticians, IASS)
1975	Міжнародне товариство Бернуллі з проблем математичної статистики та ймовірності (Bernoulli Society, BS)
1977	Міжнародна асоціація з проблем статистичних обчислень (International Association for Statistical Computing, IASC)
1985	Міжнародна асоціація офіційної статистики (International Association for Official Statistics, IAOS)
1991	Міжнародна асоціація статистичної освіти (International Association for Statistical Education, IASE)
2005	Міжнародне товариство ділової та промислової статистики (International Society for Business and Industrial Statistics, ISBIS)
2008	Міжнародне товариство з екології (The International Environmetrics Society, TIES)

ICOTS 8 (Любляна, Словенія) українські статистики зробили такі доповіді:

1) Н. Товмаченко та А. Журавльов – на тему “Застосування PASW Statistics у статистичній освіті та її використання для дистанційного навчання в Україні” [35].

2) Я. Карчев, І. Пилипенко та В. Карпов – на тему “Тенденції розвитку статистичної освіти в Україні” [36].

На наступній конференції (ICOTS 9, 2014 р., Флагстафф, США) Р. Моторин і Т. Моторина зробили доповідь на тему “Фактори стійкості статистичної освіти в Україні” [37].

Завдяки зусиллям О. Осауленка, на той час – голови Держкомстату України, та С. Пеннека, на той час – президента Міжнародної асоціації офіційної статистики, 12–14 вересня 2012 року в Києві було проведено чергову конференцію Міжнародної асоціації офіційної статистики на тему “Розширення доступу до інформації” [38]. Такі конференції збираються раз на два роки. Конференція охоплювала теми, актуальні для офіційної статистики, відбулися як пленарні засідання, так і панельні дискусії. Сфери, охоплені конференцією:

- стандарти статистичної звітності (з використанням простої та зрозумілої мови);
- статистичні та графічні методи представлення, включаючи використання аналізу тенденцій та візуалізації даних;
- розробки у сфері ІТ: інтернет, надання користувачам засобів аналізу в режимі онлайн, використання метаданих для покращання пошуку;
- як треті сторони можуть додати цінність даних;
- маркетинг нашої статистики;
- налагодження стосунків із клієнтами, моніторинг відгуків та розстановка пріоритетів.

Робочими мовами конференції були англійська, російська та українська із забезпеченням синхронного перекладу.

На 8-й сателітній конференції, організованій Міжнародною асоціацією статистичної освіти (22–24.08.2013 р., Макао) взяли участь представники України Р. Моторин і Т. Моторина з доповіддю на тему “Співпраця в галузі статистичної освіти між науковими та офіційними статистичними організаціями (на прикладі України)” [39]. На наступній сателітній конференції, організованій IASE (11–14.07.2017 р., Рабат, Марокко), взяли активну участь шість представників України, які зробили дві презентації своїх доповідей:

1. О. Осауленко, В. Пантелєєв, Я. Карчев, “Статистична грамотність в Україні: проблеми та події” [40].

2. Р. Моторин, Т. Моторина, К. Приходько, “Вплив Big Data на навчальні плани підготовки фахівців з статистики” [41].

Підсумки. Протягом своєї 138-річної історії МСІ був справді міжнародною організацією, яка об’єднувала статистиків різних спеціалізацій із різних частин світу та сприяла розумінню й розвитку статистичної науки і практики. Наразі сім’я МСІ налічує понад 5000 членів, близько 2000 з них є обраними членами Інституту. Це гнучка організація, яка складається з груп фахівців за спеціальними інтересами, що охоплюють конкретні субдисципліни, не представлені в Асоціаціях, і комітети з питань роботи з громадськістю, спрямовані на співпрацю з членами із різних регіонів світу. Мережа МСІ охоплює більшість національних статистичних відомств у всьому світі, а також має зв’язки з іншими міжнародними статистичними організаціями та професійними товариствами. Інститут має консультативний статус при Економічній і Соціальній Раді ООН з 1949 року, що дозволяє йому брати участь у роботі Статистичної комісії ООН та інших органах ООН.

Отже, у розвитку Міжнародного статистичного інституту фахівці-статистики з України відігравали й відіграють важливу роль.

References

1. Stermerdink G. J. (Ed.). (2003). Members of the International Statistical Institute a cumulative list for the period 1885–2002. *www.isi-web.org*. Retrieved from <https://www.isi-web.org/files/docs/members-of-the-isi-1885-2002.pdf>
2. Troïnitsky, M. (1889). Communication de M. Troïnitsky sur les méthodes du recensement de la propriété foncière en Russie. *Bulletin de l'Institut international de statistique*. Retrieved from <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k61551q/f6.item>
3. Troïnitsky, M. (1897). Le recensement général d'Impaire de Russie du 27 janvier 1897. *Bulletin de l'Institut international de statistique*. Retrieved from <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k61563q/f34.item.zoom>
4. Troïnitsky, M. (1908). Communication sur la réception chez le Roi. *Bulletin de l'Institut international de statistique*. Retrieved from <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k615793/f9.item.zoom>
5. Raffalovich, A. (1903). Note sur les écarts de prix observés entre les cours du marché intérieur et du marché étranger aux États-Unis et en Allemagne. *Bulletin de l'Institut international de statistique*. Retrieved from <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k61572p/f8.item.zoom>
6. Raffalovich, A. (1903). La question de la répercussion des droits de douane sur le consommateur et l'industrie. *Bulletin de l'Institut international de statistique*. Retrieved from <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k61571b/f10.item.zoom>
7. Raffalovich, A. (1908). Elaboration d'un vocabulaire des termes généraux de la statistique. *Bulletin de l'Institut international de statistique*. Retrieved from <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k615793/f10.item.zoom>
8. Raffalovich, A. (1909). Rapport présenté au nom de la commission des primes à l'agriculture, l'industrie au commerce, à la navigation (Statistique des primes et subventions). *Bulletin de l'Institut international de statistique*. Retrieved from <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k61581n/f9.item.zoom>
9. Timiriāzew, M. (1897). Unification de l'enregistrement de la statistique des récoltes, Influence de la baisse des prix des marchandises sur le mouvement de commerce international. *Bulletin de l'Institut international de statistique*. Retrieved from <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k61563q/f35.item.zoom>
10. Timiriāzew, M. (1899). D'un ouvrage sur l'état de l'agriculture du Norvège. *Bulletin de l'Institut international de statistique*. Retrieved from <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k61565d/f18.item.zoom>
11. Ptoukha, M. (1930). La population de l'Ukraine jusqu'en 1960. *Bulletin de l'Institut international de statistique*, XXV. Retrieved from <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k61620q/f53.item.zoom>
12. History of the International Statistical Institute. *www.isi-web.org*. Retrieved from <https://www.isi-web.org/about/history>
13. Anisimov, V. (2003). Recruitment Time Analysis and Optimal Design in Multicentre Clinical Trials with Random Enrolment. Proceedings of the ISI2003 Papers. *www.isi-web.org*. Retrieved from <https://www.isi-web.org/isi.cbs.nl/iamamember/cd3/>
14. Silvestrov, D. (2011). Optimal Stopping for American Type Options. Proceedings of the ISI2011 Papers. *2011.isiproceedings.org*. Retrieved from <https://2011.isiproceedings.org/Abstracts/CPS071-02.html>
15. Motoryn, R. (1999). Teaching International Economic Statistics – The Ukrainian Experience. Proceedings of the ISI1999 Papers. *www.iase-web.org*. Retrieved from <https://www.iase-web.org/documents/papers/isi52/moto0523.pdf?1402524975>
16. Motoryn, R. (2001). Teaching Economic Statistics and the Internet (Case of Ukraine). The 53rd Session the ISI, August 22–29, 2001 Seoul. *Bulletin of the International Statistical Institute*, LIX.
17. Motoryn, R., & Motoryna, T. (2003). Development of the Subject Economic Statistics at Ukrainian Universities. Proceedings of the ISI2003 Papers. *www.isi-web.org*. Retrieved from <https://www.isi-web.org/isi.cbs.nl/iamamember/cd3/>
18. Motoryn, R., Motoryna, T. & Motoryna, I. (2007). Methods of statistical forecasting of macroeconomic indexes (on the Ukraine economy example). Proceedings of the ISI2007 Papers. *2007.isiproceedings.org*. Retrieved from <https://2007.isiproceedings.org/Bulletin-of-the-ISI-Volume-LXII-2007.pdf>
19. Motoryn, R., & Motoryna, T. (2011). Implementation of International Standard “Government Finance Statistics” in Practice of Developing Countries (Ukraine as an Example). Proceedings of the ISI2011 Papers. *2011.isiproceedings.org*. Retrieved from <https://2011.isiproceedings.org/papers/950631.pdf>
20. Motoryna, T. & Motoryn, R. (2015). Implementation of SNA 2008 International Standard in Ukrainian Statistical Practice. Proceedings of the ISI2015 Papers. *2015.isiproceedings.org*. Retrieved from <https://2015.isiproceedings.org/Files/CPS700-P1-S.pdf>
21. Motoryn, R. (2017). Teaching of economic statistics in Ukraine: past and present. Proceedings of the 61th ISI World Statistics Congress, 16–22 July 2017, Marrakech, Morocco. *www.isi-web.org*. Retrieved from <https://www.isi-web.org/publications/proceedings>

22. Motoryn, R., Motoryna, T. & Prykhodko, K. (2019) Prospects for the development of higher education based on Big Data technology. Proceedings of the ISI2019 Papers. *2019.isiproceedings.org*. Retrieved from [https://2019.isiproceedings.org/Files/1.Invited-Paper-Session\(IPS\)-Volume-1.pdf](https://2019.isiproceedings.org/Files/1.Invited-Paper-Session(IPS)-Volume-1.pdf)
23. Simtchera, V. (2003). Historical time series: russian case studies. Proceedings of the ISI2005 Papers. *www.isi-web.org*. Retrieved from <https://www.isi-web.org/isi.cbs.nl/iamamember/cd3/>
24. Kukush, A. & Schneeweiss, H. (2001). Comparison of Asymptotic Covariance Matrices of Three Estimators in Error Ridden Nonlinear Regression. Proceedings of the ISI2001. *2001.isiproceedings.org*. Retrieved from <https://2001.isiproceedings.org/pdf/876.pdf>
25. Kukush, A. (2011). Maximum Likelihood Estimators in a Statistical Model of Natural Catastrophe Claims with Trend. Proceedings of the 58th World Statistical Congress. *2011.isiproceedings.org*. Retrieved from <https://2011.isiproceedings.org/papers/650137.pdf>
26. Gladun, O. (2003) Statistical observation programs harmonization at realization of sample surveys of households in Ukraine. Proceedings of the ISI2003 Papers. *isi-web.org*. Retrieved from <https://www.isi-web.org/isi.cbs.nl/iamamember/cd3/abstracts/papers/2400.pdf>
27. Ogay, M. (2005). Methodological Approaches To Reliability Increasing Of Poverty Estimates For Regions Of Ukraine. Proceedings of the ISI2005 Papers. *isi-web.org*. Retrieved from https://www.isi-web.org/isi.cbs.nl/iamamember/CD6-Sydney2005/ISI2005_Papers/1218.pdf
28. Sarioglu, V. (2007). Small Area Estimation in the State Statistics of Ukraine: Urgency, Experience and Prospects. Proceedings of the ISI2007 Papers (pp. 4956–4959). *2007.isiproceedings.org*. Retrieved from <https://2007.isiproceedings.org/Bulletin-of-the-ISI-Volume-LXII-2007.pdf>
29. Vashchaieva, N. (2007). Features of Sample Construction of Effective Design for the Survey of Ukrainian Educational Institutions. Proceedings of the ISI2007 Papers (pp. 4897–4900). *2007.isiproceedings.org*. Retrieved from <https://2007.isiproceedings.org/Bulletin-of-the-ISI-Volume-LXII-2007.pdf>
30. Lysa, O. (2007). Approaches to Indirect Estimation in the Ukrainian Labour Force Survey. Proceedings of the ISI2007 Papers (pp. 5080–5083). *2007.isiproceedings.org*. Retrieved from <https://2007.isiproceedings.org/Bulletin-of-the-ISI-Volume-LXII-2007.pdf>
31. Ogay, M. (2007). Methodological Approaches to Estimation of Quality of Services Delivered at the Municipal Level. Proceedings of the ISI2007 Papers (pp. 2369–2372). *2007.isiproceedings.org*. Retrieved from <https://2007.isiproceedings.org/Bulletin-of-the-ISI-Volume-LXII-2007.pdf>
32. Tereshchenko, G. (2007). Statistical Matching of Unemployment Data for Different State Household Surveys in Ukraine. Proceedings of the ISI2007 Papers (pp. 4991–4994). *2007.isiproceedings.org*. Retrieved from <https://2007.isiproceedings.org/Bulletin-of-the-ISI-Volume-LXII-2007.pdf>
33. ISI Associations. *International Statistical Institute*. Retrieved February 05. 2023 from <https://www.isi-web.org/isi-community/associations>
34. Motoryn, R. (2002). Teaching of the system of national accounts – the Ukrainian experience. Proceedings of the ICOTS6 Paper. *iase-web.org*. Retrieved from https://www.iase-web.org/documents/papers/icots6/4c4_moto.pdf?1402524961
35. Tovmachenko, N. & Zhuravlov, A. (2010). The application of PASW statistics in statistical education and its usage for distance learning in Ukraine. Proceedings of the ICOTS8 Poster. *iase-web.org*. Retrieved from https://www.iase-web.org/documents/papers/icots8/ICOTS8_P13_TOVMACHENKO.pdf?1402524974
36. Karchev, Ya., Pylypenko, I. & V. (2010). Trends in statistical education in Ukraine. ICOTS8 Poster. *iase-web.org*. Retrieved from https://www.iase-web.org/documents/papers/icots8/ICOTS8_P14_KARCHEV.pdf?1402524974
37. Motoryn, R. & Motoryna, T. (2014). Factors of sustainability in statistics education in Ukraine. ICOTS9: Poster Abstract. *iase-web.org*. Retrieved from https://www.iase-web.org/icots/9/proceedings/pdfs/ICOTS9_P49_Motoryn.pdf?1405218595
38. IAOS Conference on Official Statistics: Getting Our Messages Across (12–14 September, 2012). Letter of invitation. Kyiv. *unece.org*. Retrieved from <https://unece.org/statistics/events/iaos-conference-official-statistics-getting-our-messages-across>
39. Motoryn, R. (2013). Collaboration in statistical education by academia and official statistical organisations (Ukraine as an example). IASE 2013 Satellite: Poster. *iase-web.org*. Retrieved from https://www.iase-web.org/documents/papers/sat2013/IASE_IAOS_2013_Poster_2.7.6_Motoryn.pdf?1402525001
40. Osaulenko, O., Panteleiev, V., & Karchev, Ya. (2017). Statistical Literacy in Ukraine: Problems and Developments. IASE 2017 Satellite: Poster Abstract. *iase-web.org*. Retrieved from https://iase-web.org/documents/papers/sat2017/IASE2017%20Satellite%20P1_PANTELEIEV.pdf?1521527772
41. Motoryn, R., Motoryna, T., & Prykhodko, K. (2017). Impact of Big data on development of the curriculums of training statisticians in Ukrainian university. IASE 2017 Satellite: Poster Abstract. *iase-web.org*. Retrieved from https://www.iase-web.org/documents/papers/sat2017/IASE2017%20Satellite%20P2_MOTORYN.pdf?1521527773

R. M. Motoryn,

DSc in Economics, Professor,
Professor of the Department of Statistics and Econometrics,
Kyiv National University of Trade and Economics,
E-mail: ruslan.motoryn@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9344-2315>;

T. M. Motoryna,

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Statistics,
Information and Analytical Systems and Demography,
E-mail: t.motoryna@i.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8344-4111>

The Ukrainian Trace on the Way of Development of the International Statistical Institute

The contribution of Ukrainian scientists to the development of the International Statistical Institute is analyzed. Among them we included those who were born or studied or worked for a long time in the territory of modern Ukraine. This is participation in Congresses, publications, work in elected positions of the International Statistical Institute and other types of activities. The entire period of development of the International Statistical Institute is divided into four stages, taking into account the political conditions that influenced the participation of our scientists in the activities of the International Statistical Institute: the first – from the year of its foundation, 1885 to 1917 (the October Revolution in Russia), the second – from 1917 to 1939 (beginning of the Second World War, interruption in the work of the ISI until 1947), the third – from 1947 (resumption of the work of the International Statistical Institute) to 1991 (acquiring independence by Ukraine), the fourth – from 1991 to the present time. At the first stage, the role of the elected members of the International Statistical Institute from Ukraine in the activities of the International Statistical Institute was highlighted: Yu. Yanson, I. Strelbytskyi, M. Troinytskyi, I. Kaufman, I. Yanzhul, A. Rafalovych, D. Timiriazhev in the activities of the International Statistical Institute, at the second stage – M. Ptoukha, at the third stage – B. Hniedencko and Yu. Lynnyk and at fourth stage – A. Skorokhod, V. Koroliuk, V. Anisimov, D. Silvestrov, R. Motoryn, V. Simchera, O. Kukush, O. Gladun, Yu. Mishura. Not only the activities of the elected but also regular members of the International Statistical Institute are characterized. The importance of these research in the development of international statistics has been proven. The priority of several works performed by Ukrainian scientists has been clarified. Attention is drawn not only to the scientific activity of statisticians, but also to their practical and pedagogical work. The relevance of research currently being carried out by Ukrainian scientists is shown.

Key words: *international statistics, International Statistical Institute, Ukrainian scientists, scientific activity, pedagogical work, practical work.*

Бібліографічний опис для цитування:

Моторин Р. М., Моторина Т. М. Український слід на шляху розвитку Міжнародного статистичного інституту. *Статистика України*. 2023. № 1. С. 174–186. Doi: 10.31767/su.1(100)2023.01.16

Bibliographic description for quoting:

Motoryn, R. M., & Motoryna, T. M. (2023). Ukrainskyi slid na shliakhu rozvytku Mizhnarodnoho statystychnoho instytutu [The Ukrainian Trace on the Way of Development of the International Statistical Institute]. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 1, 174–186. Doi: 10.31767/su.1(100)2023.01.16 [in Ukrainian].